

Uitwerking Toekomstvisie Fort Everdingen

Visie bestuur Stichting Fort Everdingen, december 2008 / juni 2010

Inleiding

In november 2008 heeft het bestuur van de Stichting Fort Everdingen het document 'Toekomstvisie Fort Everdingen EEN DUURZAAM PERSPECTIEF VOOR LINIELAND', uitgebracht als resultaat van langdurig onderzoek naar mogelijkheden voor een duurzame ontwikkeling van Fort Everdingen.

In het document staat de keuze voor de duurzame ontwikkeling onder paragraaf '6.5 Keuze voor toekomstvisie' als volgt verwoord:

"Het bestuur van de Stichting Fort Everdingen heeft na veelvuldig overleg uiteindelijk gekozen voor een combinatie van de opties A, een breed museale invulling, gecombineerd met optie D, een gepaste commerciële exploitatie: het Cultuurfort en het Ecofort.

De keuze is bepaald door het voldoen aan de kernwoorden duurzaam instandhouden, herstellen en ontwikkelen, waarbij de ontwikkelingsrichting beantwoordt aan de doelstellingen van het Panorama Krayenhoff."

Het bestuur is zich terdege bewust van het feit dat het fort onderdeel vormt van het fortenduo Everdingen – Honswijk. Dit blijkt uit de keuzen die gemaakt zijn en het feit dat het bestuur al ruim een jaar haar vergaderingen en fortenmaand activiteiten samen houdt met het bestuur van de Stichting Fort Honswijk.

Keuze voor toekomstvisie

Het Cultuurfort

De beschermde omgeving van het fortterrein binnen de gracht en de uitbundige natuur maken het fort uitermate geschikt voor een permanent beeldenpark, een expositie over de laatste gebruiker (de Explosieven Opruimings Dienst inclusief de 'bommentuin') en het Jan Blanken Innovatiecentrum. Vanzelfsprekend zullen de gebouwen en de waterstaatkundige werken gerestaureerd moeten worden.

Het Ecofort

De stichting ziet onderscheidende mogelijkheden van een zakelijke drager voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) in de vorm van een diversiteit aan winkels met ecoproducten. De gedachten gaan uit naar etalage/ showroom/ beursachtige ruimten voor producenten, bedrijven en verkopers van duurzame producten en diensten, c.q. duurzame oplossingen. Dit kan een brede 'range' zijn van voedsel, kleding, bouw-materialen, energie, etc. Fort Everdingen kan hiermee een landelijke uitstraling krijgen.

Uitwerking keuze

Cultuurhistorische functies

De beeldentuin

Het fort kent binnen de gracht een professioneel beveiligd gebied. De huidige beveiliging zoals gehandhaafd door Defensie is bij gelijkblijvend onderhoud mogelijk voldoende voor de bescherming van kostbare beelden op het terrein. De ten toon te stellen collectie kan afkomstig zijn van een particulier, een museum of middels een andere constructie.

Het oude 'patrouillepad' kan in ere worden hersteld en biedt daarmee een prachtige wandeling langs de beelden in een rustige parkachtige omgeving.

Expositie EOD

De EOD kan zich presenteren met een uitleg van zijn werk, inclusief beelden van spectaculaire ruimingen op het land, op zee en in het verre buitenland. De bommentuin is een belangrijk element in de visualisatie.

Het Jan Blanken Innovatie Centrum

Begin 19de eeuw was Jan Blanken een prominent inwoner van Vianen en de eerste Inspecteur Generaal van Waterstaat. Hij voerde belangrijke waterstaatkundige werken uit in heel Nederland, ook in de Hollandse Waterlinie. Daarom verdient hij meer aandacht in deze gemeente.

Verleden: Uiteraard de werking van de Waterlinie, die buiten gevisualiseerd kan worden middels de te restaureren inundatiewerken. Dit zijn de drie inundatiesluizen en het toeleidings- en inundatiekanaal. Binnen kan middels maquettes de werking van de bijzondere waaiersluis worden getoond. De waaiersluis is een innovatie van Jan Blanken uit 1809.

Uitleg over de verdedigingswerken rond het fort zoals de 'verboden kringen', loopgraafstellingen, groepsschuilplaatsen, de schietbaan, de geschutsbatterijen, etc. en de drie mobilisatieperiodes. Verder kan de bouw van het fort worden getoond aan de hand van kopieën van het uitvoerige bestek en prachtige ingekleurde tekeningen.

Heden: Rijkswaterstaat laat zien hoe in het verleden omgegaan werd met wateroverlast (o.a. Nieuwe Waterweg, Deltawerken) en in het heden met het programma 'Ruimte voor de rivier'. Bijvoorbeeld de nieuwe geul in de IJssel bij Kampen.

Toekomst: Initiatieven zoals het rapport van de commissie Veerman, drijvend wonen, etc. kunnen worden belicht. Bijvoorbeeld woningen in het Markermeer.

De gebouwen en de terreinen op en rond het fort

Vanwege de grote gaafheid van de gebouwen en de compleetheid van het ensemble zijn het fort, de sluisen en de waterlopen van grote bouwkundige en cultuurhistorische waarde. Bij ontwikkelingen voor nieuwe functies dient rekening te worden gehouden met deze waarden. Bij verbouwingen moet het militairhistorische karakter behouden blijven. Nieuwe ontwikkelingen moeten de thans nog bestaande geheimzinnigheid zoveel mogelijk respecteren.

De gebouwen op het terrein kunnen benut worden voor commerciële functies zoals hieronder beschreven en voor de behuizing van de hierboven genoemde functies. Als centrale ruimte kan een streekbezoekerscentrum worden gerealiseerd. In dit centrum is aandacht voor alle recreatieve mogelijkheden rond het fort, zoals informatie over de wandel, fiets en kanoroutes, de flora en fauna in en rond het fort (vleermuizen, vissen, vogels en de vele plantensoorten) en de natuurontwikkeling in de uiterwaarden.

Commerciële functies

Eco producten en diensten

Het 'straatje' (genaamd De Melkweg) tussen de bomvrije toren en de contrescarp vormt de verbinding tussen de activiteiten in de verschillende ruimten waar producten en diensten kunnen worden getoond. Producten op het gebied van kleding (ecofashion), speelgoed, eten en drinken kunnen door ondernemers in de verschillende 'winkels' in de contrescarpgalerij worden getoond en verkocht.

Het torenfort zelf is zeer geschikt voor het houden van ecoevents en workshops. Duurzaam bouwen en wonen kan op dezelfde manier worden getoond door bedrijven die deze producten verkopen. Producten in de sfeer van duurzame energie (wind, zon, stadsverwarming), isolatiematerialen en concepten als CO2 neutrale gebouwen, warmte/koude opslag, warmte/kracht en getijdencentrales krijgen allemaal een plek. Bij het geschikt maken van de diverse fortgebouwen voor nieuwe functies dient ook in bouwtechnisch opzicht te worden gekozen voor duurzame en voorbeeldige oplossingen. Fort Everdingen kan daarmee een lichtend voorbeeld zijn voor verbouwingen van verdedigingswerken in de hele waterlinie. Zo groeit fort Everdingen uit tot het landelijke centrum op het gebied van MVO.

Pleisterplaats

Fort Everdingen is een knooppunt van toeristische routes. Ook wandelingen rond het fort en door de uiterwaarden richting Culemborg en Vianen liggen voor de hand. De wandel en struinroutes worden uitgezet in een achtvorm, zodat men altijd langs het fort komt. De NoordZuid verbinding van Liniepont en Diefdijk en ook de OostWest verbinding langs de rivier vormen belangrijke elementen voor 'even aanleggen' van pleziervaart, wandelaars, fietsers, skaters en motorrijders. In het streekbezoekerscentrum is ruimte voor de verkoop van lokale producten en gepaste horeca.

Overnachting

Kleinschalig en basic overnachten zou mogelijk zijn in de houten loodsen of nieuw te bouwen houten trekkersloodsen op het fortterrein. Voor de gasten wordt een eenvoudig maal geserveerd.

Basic conferentiecentrum

In het torenfort is voldoende ruimte om inspirerende workshops te houden.

Tijdpad

Korte termijn

- Uitzetten van de wandelingen met herstel limietstenen
- Aanleg fiets voetpad naar de aanlanding van de Liniepont
- Zichtbaar maken van de schietbaan
- Restauratie van de sluizen, incl. toegangseuil in de Lek
- Zichtbaar maken van het inundatiekanaal en groepsschuilplaatsen langs de Diefdijk

Lange termijn; direct na overdracht fort

- Herstel contrescarp met straatje Melkweg
- Herstel patrouillepad
- Toegangshek verbeteren
- Fortwachtershuis geschikt maken voor receptie etc.